

סוגית פתיחה

משמעות מחיצה

בבא בתרא פרק ג משנה ה

אלו דברים שיש להם חזקה ואלו דברים שאין להם חזקה היה מעמיד בהמה בחצר תנור וכירים ורחים ומגדל תרנגולין ונותן זבלו בחצר אינה חזקה אבל עשה מחיצה לבהמתו גבוה עשרה טפחים וכן לתנור וכן לכירים וכן לרחים הכניס תרנגולין לתוך הבית ועשה מקום לזבלו עמוק שלשה או גבוה שלשה הרי זו חזקה:

טהרות משנה א

הדר עם עם הארץ בחצר ושכח כלים בחצר אפילו חביות מוקפות צמיד פתיל או תנור מוקף צמיד פתיל הרי אלו טמאין ר' יהודה מטהר בתנור בזמן שהוא מוקף צמיד פתיל רבי יוסי אומר אף התנור טמא עד שיעשה לו מחיצה גבוה ' טפחים:

עירובים פרק ח

[ו] בור שבין שתי חצרות אין ממלאין ממנו בשבת אלא אם כן עשו לו מחיצה גבוה עשרה טפחים בין מלמעלה בין מלמטה בין מתוך אוגנו ר' שמעון בן גמליאל אומר בית שמאי אומרים מלמטה ובית הלל אומרים מלמעלה אמר ר' יהודה לא תהא מחיצה גדולה מן הכותל שביניהם:

[ז] אמת המים שהיא עוברת בחצר אין ממלאין הימנה בשבת אלא אם כן עשה לה מחיצה גבוה ' טפחים בכניסה וביציאה רבי יהודה אומר כותל שעל גבה תדון משום מחיצה אמר ר' יהודה מעשה באמה של אבל שהיו ממלאין ממנה על פי זקנים בשבת אמרו לו מפני שלא היה בה כשיעור:

[ח] גזוזטרא שהיא למעלה מן המים אין ממלאין הימנה בשבת אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוה עשרה טפחים בין מלמעלה בין מלמטה וכן שתי גזוזטראות זו למעלה מזו עשו לעליונה ולא עשו לתחתונה שתיהן אסורות עד שיערבו:

זבחים פרק ח

[י] אלו קדשים קרבים במשכן קדשים שהוקדשו למשכן קרבנות הצבור קרבין במשכן וקרבנות היחיד בבמה קרבנות היחיד שהוקדשו למשכן יקרבו במשכן ואם הקריבן בבמה פטור מה בין במת יחיד לבמת צבור סמיכה ושחיטת צפון ומתן סביב ותנופה והגשה רבי יהודה אומר אין מנחה בבמה וכיהון ובגדי שרת וכלי שרת וריח ניחוח ומחיצה בדמים ורחוץ ידים ורגלים אבל הזמן והנותר והטמא שוים בזה ובה:

ומחיצת דמים - חוט הסיקרא להבדיל בין דמים התחתונים לדמים העליונים. ואין חוט הסיקרא בבמה דכתיב (שם כו) והיתה הרשת עד חצי המזבח, ולא בבמה:

פרק א משנה א – כתב יד פרמה

תוקף המנהג וסוג הבניה

רבי יוסף חביבא (אבן חביבא) נולד כנראה בסרגוסה שבספרד בערך בשנת ק' (1340) כצאצא למשפחות של גדולי רבני ספרד, ולמד תורה אצל הר"ן ואחרי פטירתו אצל רבי חסדאי קרשקש. חי בברצלונה, ונפטר סביב שנת ק"פ (1420).

נימוקי יוסף בבא בתרא דף א עמוד א

וטעמא דבעינן שיעורים גדולים כל כך אע"פ שאינו אלא משום היזק ראייה משום דחיישינן שמא יפול ויצטרך להתעצם עמו בב"ד ובין כך ובין כך יהא מזיקו בהיזק ראייה

ומינה שמעינן דאפילו רצה אחד מהם לכנוס בתוך שלו ולבנות משלו בהוצא ודפנא חברו כופהו שיבנו בין שניהם גויל או גזית כפי המנהג דשמא יפול ויצטרך להתעצם עמו בבית דין

רא"ש בבא בתרא פרק א

רבי אשר בן יחיאל, הרא"ש, נולד בשנת ה"א י' (1250?) באשכנז ונפטר בשנת ה"א פ"ז (1327) בטולדו שבספרד. למד בישיבות בעלי התוספות באשכנז ובצרפת, ורבו הגדול היה המהר"ם מרוטנבורג. בעקבות רדיפות נגד היהודים באשכנז, ברח לספרד. שם התמנה לרב העיר הגדולה טולדו.

בגויל זה נותן שלשה טפחים וזה נותן שלשה

טפחים בגזית זה נותן טפחיים ומחצה וזה נותן טפחיים ומחצה. בכפיסים זה נותן טפחיים וזה נותן טפחיים. בלבינים זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה. לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם. תימה מה הוצרך לפרש שיעור גויל גזית כפיסים לבינים הא תנא כבר הכל כמנהג המדינה. וליחזי היכי נהוג בעובי בנין החומות של גויל גזית כפיסים ולבינים וליזיל בתר מנהגא. על כן נראה לפרש דהכל כמנהג המדינה לא קאי אלא אעיקר המחיצה כמנהג לבנותה אם בגויל או בגזית או בכפיסים או בלבינים ואפילו בהוצא ודפנא כדקאמר בגמרא. אבל שיעור עובי החומות לאו במנהגא תליא מילתא אלא בשיעור המפורש במשנתנו. ואם נהגו ביותר לא כפינן ליה דקים להו לרבנן דלא בעי טפי. ואם נהגו בפחות מנהג גרוע הוא ולא אזלינן בתריה.

תהלים יט

(י) ?ראת יי טהורה עומדת לעד משפטי יי אמת צדקו יחדו:

מהר"ם אלשיך תהלים יט

והנה היה מקום לומר, כי אין קדושה מתייחסת בעצם רק בכל חלקי התורה, זולת סדר נזיקין כי הם דברים שהדעת מחייבם, והיה נראה כי אין הענין בהם רק לתווך שלום בין איש לרעהו שאלמלא הדינין איש את רעהו חיים בלעו, מה לי במשפטי התורה מה לי במשפטי יתר אומות, כי הלא גם על פיהם יתווך השלום. על כן אמר השמר פן ואל תאמר כדבר הזה, כי הלא דע כי משפטי ה' אמת כי הנה צדקו יחדו, והוא כי אין אדם נשפט בעולם הלזה שלא יהיה נשפט גם כן בבית דין של מעלה לפחות בראש השנה, כי מאז נדון על המחיה ועל הכלכלה שיותן לו באותה שנה, והנה אם יהיה בין אנשים וכפי דין התורה יחוייב ראובן לתת לשמעון מנה, וכפי משפטי האומות יפטר, הנה אין ספק כי כאשר דנו אותם בראש השנה, אותו מנה שחייב ראובן לשמעון בדין התורה כללו אותו בכלל מה שקצבו לשמעון מן השמים, ולא כללו אותו בכלל הראוי לינתן לראובן, כי מחוייב הוא לתת לשמעון, ואם כן אם ידון בדיני נכרים ויפטר ראובן, הלא לא יצדק עם משפט ה' של מעלה, אך אם במשפט יבא עם זקני עמו יתברך אשר בשער הזקנים על פי משפטי התורה יצדק עם בית דין העליון:

ואם כן אמור מעתה איזה מהם הוא אמת, הצודק עם משפט עליון או אשר הוא הפכו, וזהו אמרו משפטי ה' כו' לומר הנה שתים הנה משפטי ה', אחד אשר ישפוט הוא יתברך בבית דין של מעלה, שני משפט התורה אשר לימדנו לדון משפטו ודינו, ואמר הנה שני משפטי ה' אמת כי הלא צדקו יחדיו זה עם זה העליון עם משפט הבית דין של מעלה ושל מטה על פי התורה, מה שאין כן משפטי האומות כמדובר: